

EL TIO NELO,

periódic joco-satíric y burlesc.

PROEMI.

Lo primer que deu fer una persona ben criá y agraida, cuant resibix un favor, es donar les gracias. EL Tio NELO, pues, les dona hui de la manera mes cumplida á tots els que s'han interessat per éll en l'enfermetat de c'acaba d'ixir, coneixent sinse ducte, com coneixen, que la pèrdua d'EL Tio NELO seria un mal irreparrable pera l'Europa.

El meu nebot, que com estudia en Valensia s'ha tirat á això que diuen l'aristocrasia, volgué—si el dimòni te cara de mico!—introduir en l'hòrta costums de casa gran, y agarra y planta en la porta del meu estudi una tauleta coixa de chuar al truc y flor, y damunt una llibreta vella que tenia m'agüela pera asentar els resibos de les miches añaes, y que encara guardaba quatre ó sinc fulles en blanc.

En elles he vist estampaes varies firmes d'amics y benvolents, que durant la meua enfermetat han acudit á enterarse per la banda de fora, del estat de la meua salut.

A tots, pues, torne á donar les gracias, com se deu fer; que no s'hachen de cansar atra volta, es menester.

LES SOSIETATS CORALS EN VALENSIA.

Poder es voler: tots els dichos diu que son veraders; pero á este li he lingut yo sempre gran afisió.

Dos dinés de cheni, quatre de bona voluntat y huit d'activitat, componen un bálsem, una espesie de *cúralo todo*, que ni el tan afamat d'aquell bon señor *Pierabras*, de que nos parlen les històries.

Dies há que tots habien convingut en l'eficasia de la música popular com á element d'educació y moralisació del pòble; pero hasta ara ningú habia pasat de conèixerlo y res mes. S'habia dit, s'habia parlat, y *pare V. de contar*.

Pero la idea fea camí, la llabor anaba fermentant.

Si la música popular ha conseguit obrirse senda en altres pòbles de condicions morals molt diferents de les del nostre, era ya mengua que en Valensia pòble poeta y artiste per naturalesa, no sentirem l'influensia d'aquell element benèfic y de millora de les públiques costums.

La chuventut ilustrá y culta que, per mes que diguen, abunda en sèrta inferior capa social de Valensia, tant ó mes qu'en esfera mes alta, se mogué, se reuní, proyectá, desidí, y com es natural comensá á crearse la competencia, y EL TIO NELO va dir: «bé, molt bé; y com es amic y partidari en tot, de la competencia llechitima, no de la rivalitat envechosa, s'alegrá del chiro c'anaba prenent el negòsi.

La Societat econòmica d'Amics del País prengué part en el asunto, y nomená sa comisioneta pera estudiarlo.

Francament, EL TIO NELO, en asò com en altres còses, es hòme d'acció. ¡Que volen vostés! *A Dios rogando y con el mazo dando*. Bo es qu'es discutisca y se parle; pero entre tant fem algo. Y no faltá qui fon d'este mateix pareixer.

Cuant ningú hu esperaba, y com si fòren baixats del sèl, el divendres pasat per la nit se presentá un còr d'orfeonistes baix dels balcons de casa el Sr. Gobernador sivil, y li doná una serenata.

EL TIO NELO tingué el sentiment de no poder assistir perqu'es trobaba malet el pòbre; pero els envia als valents y atrevits orfeonistes valensians l'enhorabona mes afectuosa: sí señor; caballers, vostés mereixen bé de Valensia per este ensaig, y rigas qui vullga, qu'els mateixos c'ara es riguen acás, han d'anar á aplaudirlos á vostés dins de pòc temps.

¡Bé, molt bé, per els primers orfeonistes valensians!

El Sr. Gobernador sivil, que, sinse adulasió de ningun chèn-nero, es una de les autoritats mes ilustraes qu'en lo seu puesto ha hagut en Valensia, ha fet tota clase d'oferiments y promès la seua plena protecció pera tot lo que se la relasione en la cuestió orfeònica.

El Sr. Alcalde ha donat un permis pera la reunió pública dels orfeonistes y hasta els ha consedit un local pera academies.

Els Srs. Gobernador y Alcalde tindrán el dia de Nadal un himne qu'els escriurá á propòsit EL TIO NELO.

Ara anem á contes: l'obra comensà no's deu deixar de les mans.

Valensia n'oferix per de pronte la reunió de grans mases d'obriers, com en els grans sentros industrials, pera formar en pòc temps elements que donen consert y estabilitat á lo qu'encara es pòt dir qu'es un proyecte. Están así mes aislats els elements, asò vol dir que costará un poquet mes el reunirlos; pero se reuniran. *Poder es voler.*

Per ara EL TIO NELO no vol dir mes hasta que se li done la consigna. Per parlar molt se llansen á pedre á vegaes les còses.

El primer pas ya está donat.

EL TIO NELO te, no obstant, un pensament pera fomentar l'innovació de que se parla, en els pòbles de la provinsia.

No fa molts anys apenes se coneixien les músiques en els pòbles. U d'ells en formá una y al punt creixqué l'emulació, y huí en dia ha de ser molt insignificant el poblet que no conte en la seua musiqueta, y digo, c'algunes d'elles se poden ohuir.

El mateix camí crec c'han de portar les asosiasions corals en els pòbles de Valensia. De còm s'ha de pendre l'inisiativa, EL TIO NELO res dirá, perque creu que no es temps, encara que hu siga dins de pòc, si Deu vòl y els hòmens.

Ademés de tot asò les sosietats orfeòniques deuen en mon consepte comensar per arraigarse en les festes de carrer, ya alternant ó ya sobreposanse á les bombistes musiquetes del òli, que pera mí, més son de *vinagre*.

Y per últim, plantechá la importantísima millora de que se trata, res mes fàcil qu'en la siutat dita per epígrama dels *char-dins*, s'en fasa ú grandios y digne de Valensia, pera els efectes del d'els *Campos Eliseos* en Barcelona y atres de diverses poblacions.

EL TIO NELO val molt poquet; pero amic del be d'el pòble está así pera defendre totes les còses bones.

Tot lo poquet que val, hu pòsa á disposició de qui duga el palo de la gaita en esta cuestió, y hasta dona el seu garrot, pera batuta, si fa falla.

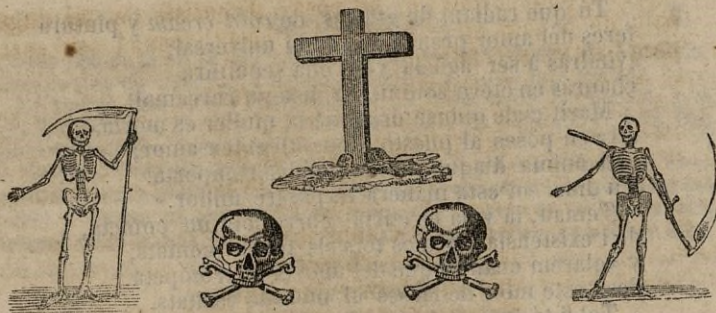
Caballers, ánimo, pues,
fê, constansia y dret al cas,
que tot vindrá per son pas
y tot caurá per son pes.
Comensar, acabar es,
y pòc á pòc llunt se va;
la glòria no 's borra ya,
que de chustisia deu cabre,
als valents c'han plantat l'abre
del *Orfeo valensiá*.

La cuestió del tabaco ha aplegat á un punt que ya no se pot tractar sinó de sert modo, ó siga amostrant les dents. Si al TIO NELO demá li pasara per lo cap vendre les terretes que poseix en terme de Patraix, y dedicarse en lo seu producte á fer contrates, *verbo y grasia*, de tabacos, ¿no es veritat que serien mes exichents en mí c'hu son en l'actual contratiste? ¿Per qué eixa atensió? ¿per qué eixa deferència que recau en perchui dels numerosos fumaors? Nosatros probarem á qui siga menester, higiénicamente, qu'el tabaco que se despacha hui en día en los estancs es altament perchudisial á la salut pública, y que el govern, primer encarregat de velar per aquella, no debia admitirlo, pues de este modo faltant al deure que se li te confiat, proporsiona una *ganga* mes á les moltes gangues que tenen serts homens, de cuyo nombre no quiero acordarme pera res.

¿Cuándo ¡por vida de Baco!
se mejorará el tabaco?

Nada, Sr. Menistro, no dé V. con el palo de la jostisia; palo de siego á todo el mundo; no le detengan á V. E. ni los títulos, ni las condecoraciones, ni las mas elevadas influencias; por densima de todo esto está la ley, y V. E., qu'es su mas fiel observador, no puede permitir que naide, ni en las siudades, ni en las aldeas ni en el campo falte á ella d'un modo tan descarado. Mire V. E. que en esta siudat del Cid Campeaor hay mucha gente dispuesta á no fumar mas, y á hacer una protesta de retraimiento contra ese escándalo tabacal contra el que tanto vosiferamos, y el TIO NELO, en vez de hacerles desistir de semejante propósito, les afirmará mas y mas en él, gritádoles con vos de trueno y empuñando su garrote.

Caballers, no fumar de contrabando;
mes tampòc del estanc seguir chuplando.

EL DIA DE DIFUNTS.

El sol entre seláches no brilla com un dia;
dels abres cau la fulla, perdent el seu verdor.
Y ya l'au pasachera Nostre Señor envia
á l'alluntada placha en busca de calor.

«¡Cacau torraet d'ara!» cridant per eixes plases,
va el pòbre cacahuero, desabrigat y mal;
vestides les hermoses, de pells, en lloc de gases,
recòrden en envecha les nits del Cabañal.

Pasá la primavera, plena de flors y aroma,
les nits dolces de lluna, pasaren de l'estiu;
la má del invèrn, freda, en l'horisont asoma,
tronchant abres y plantes, matant tot lo que viu.

Així pasa la vida, així pasa la glòria,
aixina el c'ara es chòve será molt pronte vell,
qu'el mon ròda con ròden cadúfos d'una nòria.
D'así á sent aïns tots calvos, com diu el refrá aquell.

¿N'ohuïu eixa campana, qu'el tòc de l'agonia
sonar fa melancòlic, perdentse en el espay?
La veu es de l'iglesia, c'hos mana en este dia
pensar en los que foren y no serán chamay;

Qu'en lloc de coronetes y flors y atres tontaes
que arregla per vosatros la nesia vanitat,
qu'en lloc de posar bombos en lletres ben doraes
sobre la llòsa freda d'un panteó sagrat,

Aneu plens de tristea davant d'aquella fosa,
pagueu un tribut digne allí rompent el plòr;
regueu la terra seca ahon vòstre amor repòsa
en llágrimes amargues, que son tròsos del còr.

¡Oh fill que quant ton pare estava en l'agonia,
tal ansietat mostrabes per vore 'l testament,
¿en que li pagues ara lo molt qu'ell te volia?
En llistes, en corones, en flors y haches de vent.

Tú que radiant de gracies, de *cold-cream* y pintura feres del amor prenda de cambi universal; ¡vindrás á ser agüela y en una sepultura chaurás en etern sòmni, ya feta un carcamal!

Marit c'als quinze dies que ta muller es mòrta, atra en pòses al puesto, donantli el teu amor; ¡del ànima d'aquella, res jinfelis! t'impòrta! Tu dius: «d'esta manera hupasaré millor.»

Temau, la vida es curta, corre com un cometa, de l'existensia els dies tots els tenim contats, y volarém cuant toque del ànchel la trempeta, desd'este mon de farses al mon de veritats.

Tot fi té en esta terra; els plòrs y les rialles, y en tindrán també un dia, de Deu per els chuins, la *pòrta de Rusafa*, la *fonda*, les *muralles*, el desdichat *Parterre* y els ponderats *delfins*.

ESPEDISIÓ À RUSAFA.

El dumenche per la vesprá s'en aná EL TIO NELO á pegar un pasechet per Rusafa, y al vore per una banda el silènsi dels vehins, y per atra el sèl pròu carregaet, apunt de plòure, pogué inferir, sense pòr d'equiv ocarse, que la funsió que ya la nit avans no's va fer á causa de la fòrta aiguarrá que caigué, s'hauria allargat pera un atre dia, ó siga hui divéndres, (*si el tiempo lo permite*) y en esta disposició pensá ferli una visiteta al seu *corresponsal*, que no fon perduda del tot, com vostés podrán observar per la curta relasioneta qu'els valg á fer.

Estaba EL TIO NELO en mich la plasa pensant qué faria y contemplant el *faról*, que dit siga de pas no's creguén vostés qu'el tal es algun monument del art, ni molt menys; pero té en cambi l'apresiable circunstancia de ser un regal c'ha fet al pòble una persona amant com la primera de fer be, y entusiasta per les mil'ores materials, cuant tingué la felis ocurrènsia de visitar, com he dit avans, al sèlebre *corresponsal* de marres.

No mes entrar á sa casa, y despues de ferse quatre compliments, á l'olor segurament de qu'estaba allí EL TIO NELO escomensaren á acudir chiques á grapat, chunt en alguns llauraorets de manta fina y espardeña de la cara ampla, en termes qu'en manco de mich'hòra es va omplir de chent l'entraeta y el corral, d'un modo que ya no'n cabia mes.

Allí se pasá la vesprá charrant y rientse; s'arregiá l'Espanya, la Fransa y tot lo mon; se ballá y se cantá en grande, y per últim, també ixqué á relluir la barallela.

En lo fòrt del chòc, y cuant ya habia hòme que perdía hasta sis dinés, tingué á be el amo de la casa obsequiarnos á tots en un regular soparet, qu'encara qu'erem molts, pa tots n'hagué.

Despues de sopar trataba EL TIO NELO de retirarse á sa casa, y tingué que desistir de la seua idea, gracies á la *grasiosa* costum de tancar els portals á l'hòra d'achocarse les gallines.

Fásil li haguera segut entrar per la pòrta del Mar ó la del Real; pero despues de la fosca que fea y dels molts fances c'habia, ¿quí es el guapo

«¿á les deïu de la nit se determina á anar per les afïores de Valensia, ahon encara en lo pié del dia causa respecte al hòme mes pintat?

No tingué mes remey que resignarse á pasar la nit en Rusafa, y lo que fon pïchor, á dormir, ¿ahón dirán vostés? en una pallisa, y en ben poqueta palla per mes seïnes.

Este fon el lliit que tingué'l pobre Tio NELO la nit del dumenche, des-pues d'haberlin oferit de tan bïons, dies avans, una porsió de persones del pïble, á les que no per això se les culpa en res, pues en tal cas la falta estigué en el mateix Tio NELO, per no voler incomodar, y en ningú mes.

Y hasta atre dia qu'els fasa,
nostr'amo, una visiteta;
menchar, cuant vullguen, palleta,
pero dormir, en ma casa.

ELECSIONS MUNICIPALS.

CANDIDATURA DEL PARTIT DE... SAN RÒC (TERME DE BURCHASÒT).

Veritat.

Chustisia.

Pá barato.

Pero Grullo.

El pare Cobos.

Sancho Pansa.

El dïmine Lucas.

El que té la romana en l'infern.

El Tio NELO.

POSTRES.

TEATRO DEL CAMINO DE LA CRUZ.—Així se titula un espectacle nou, que s'amïstra en la plasa de San Fransés.

Cada dia y tot el mes
al alsarme de mati,
comense yo eixe camí;
restic tan flac de dinès!

LES CïVES DE MONTESINOS.—En el solar de la ex-casa de la siutat s'estaben fent estos dies uns grans clïts y se tiraben linees y se trea molt ripio. ¿Es què s'han trobat per allí alguna mina? Qu'es forme, pues, en seguida una sïsietat per accions, pera esplotarla.

L'ex-casa de la siutat
no l'alsa la caritat.

¿QUE NO TINDRÀ REMEY?—¿Qué fan els guardes que tenen conte del riu, pera que cumplixquen els peixcaors lo que mana el bando de bon gobièrn? Lo que fan no se sap; lo sèrt es que de dia en dia son mes grans els abusos que cometen els peixcaors de *tir*, y vacha vosté y digalos algo, si vol qu'el córreguen á navaixes. Apleguen despues els peixcaors de caña y.... mamau, ni una *picá* ni una *señal*; s'encontren tot el riu escurat.

Lo qu'em pense es qu'els guardes han aplegat á pendre pòr á les navaixes que duen els tals peixcaors de *tir*, de manera que no els dihuen res, fassen lo que fassen.

Tanta pòr els han causat
eixos peixcaors de *tir*,
qu'es molt sèrt y veritat
qu'es van de susto á morir.

Si un batalló es menester
pera contindre eixos rusos,
que se pòse tot sanser
y no se farán abusos.

M'ALEGRE.—En el teatro de la Prinsesa s'ha estrenat esta semana una sarsuela, lletra del Sr. Palanca y música del señor Garcia. Com EL TIO NELO no ha pogut anar á vòrela, no pot donar conte y rahó d'ella; pero li han dit c'ha segut aplaudida, y en este consepte dona als autors l'enhorabona.

LA TORRE DE MALAKOFF.—Els chics son el dimoni; ya s'han apoderat de la *fortalea* c'alsá el achuntament en la plasa de Manises, y fent uns de rusos y atres de fransesos, s'arma allí cada saragata que fa tremolar el misteri. ¡Y les pedres que formen la tal fortalea tenen ya propietat guañá en aquella plaseta!

¡Heu, c'asó no mereix rises!
¡Asò'm'ensen ya el peròl,
y em fa sis vòltes la còl
la plaseta de Manises!

LLUMS.—¿Cuánt posarán en sèrtes clases de l'Academia de San Cárlos illuminasió de gas y se llevarán les *bugies de seu* que taquen la roba y els dibuixos dels pòbres alumnes?

¿Cómo saldrán las labores
y es diseñará el perfil,
si fa roseta el pabil
y no hiá espabilaores?

Por todo lo que precede: *El editor responsable*—JUAN GUIX.

VALENCIA.—1862.

IMPRENTA DE JOSÉ MARÍA AYOLDI.